

llengua més pròxima a aquest idioma aborigen, com el prussià antic, ho trobem així amb el sentit de 'menar', 'dur': traduint el Manament II de la Llei de Déu el catecisme prussià I, l'usa per traduir l'al. *führen* de la llengua dels seus dominadors teutons: *menentwey* tradueix el «Du sollst nicht den Namen deines Gottes unnützlich führen» (no mentaràs el nom de Ton Déu en va): *-twey* és la desinència de l'infinitiu en aquella llengua, i els altres dos catecismes prussians (II i III), escrits en dialectes diferents de la mateixa llengua hi usen *westwei* (veg. els facsímils de l'ed. Mažiulis-Ivaskėvičius), o sigui l'arrel *VED-* que significa 'guiar, menar' en indoeuropeu comú: *wed-twei* > *westwei* amb l'evolució de *D + T* normal en la major part de les llengües indoeuropees. Tenim, doncs, *menen-* 'dur, menar' en prussià antic. I no està isolat en bàltic, car en lituà tenim una forma verbal afí, si bé augmentada amb la mateixa *-ti-* amplificativa que hem vist en sànscrit: lit. *menčiù, mėsti*, 'remenar (farina)' («mehl umrühren»), *mentĭ* 'espàtula', *mentūris* 'remenador, mà de morter' («quirl, rührstock») (cf. Pok., *IEW*, 732). ¿Sèria, doncs, un verb pecuari rebut pel poble romà d'uns pastors sorotapes?

És una idea seductora. Tanmateix me'n sento escèptic. No recularia pas com ara, si es tractés d'un terme propi d'un redol més o menys ampli o reduït dins la Romània, un mot pirinenc, circumpirenaic, alpí i tot: recordem el cas d'*AGAFAR*, *ACLOFAR*, *janer*, *TANCAR*, *PAIR*. Però *menar* pertany al romànic comú, fins a l'Adour, fins al Canal, fins al Friül i Veglia, fins a Macedònia i Romania. I essent així potser ens escau més mostrar-nos sobris, i més crèduls davant una mica de prodigi semàntic, que davant el que pot ser una fata morgana del llunyà Sol-Ixent. Si, com sembla, té el mateix ètimon el sard *minare* 'assaonar cuiro', la *i* sarda postula *ĭ* en l'ètim. i no pas la *E* que ens permetrien suposar aquells mots indoeuropeus.

DERIV.: *Menar el dol* es diu dels qui presideixen la comitiva d'un enterrament (*AlcM*, 339b7f), semblant a *menar la dansa* (Eiximenis), i segons anotació marginal de Fontserè al seu *DOrt*, els qui formen aqueixa presidència es diuen *menadors de dol*. També fou molt corrent *menar guerra* (*menava guerra injusta*, *Cròn. Cerimoniós*), *menava la guerra molt madurament*, Muntaner: d'aquí el compost *Menaguerra*, que prengué com a sobrenom *Ponç de Mena-guerra*, autor d'un tractat de cavalleria valencià p. p. *NCl. Menadis. Menador* (V. supra) i *menadora. Menament. Menargues* per floreig verbal amb el nom de la vila de *Menargues* a la Noguera (incorrectament *Menàrguens*). *Menatge*, per confusió amb el fr. *ménage* (que no ve de *menar* sinó de *mainsage* MANSIO). *Mener* dels corders. + *Cabra menera* ross. 'la que *mena* cabrit, que en cria' (a Ribesaltes, *BDLC* IX, 194).

Amenar: *Homilies*: «—Mercé ages de mi! —N. S. --- esteg e aturà-s e féd-lo-s *amenar* davant --- e demanà-li qué quèria» (3v22). No ha estat mai equivalent de *menar* ni cap dels dos no ho ha estat d'*emmenar* (*AlcM* els barreja tots a tort en un sol article), car *amenar* és aspecte determinatiu 'conduir a ---' (a un

lloc, a algú), mentre que *menar*, indeterminatiu vol dir 'fer caminar' i *emmenar* significa 'endur-se (algú o un animal) d'un lloc';³ «G. d'Aniort albergà les bèsties, Guillem de Çaporta les i *amenà*; Ponç d'Ix ---», doc. de l'Alt Conflent princ. S. XIII (Aiguatèbia, PPujol, *DocVgUrg.*, 7.9); «que él *amenàs* un aze que tenien», *VidesR.*, 214v2 (o sigui que l'hi portessin); «pot-lo pendre e deu-lo *amenar* en la plaça denant los ciutadans», *CostTort.* (OL., p. 9, f° 5v, 4b); almenys subjectivament difereixen en les *LlegRimSev.*: «Estant Pilat en son solàs, / l'emperador, tost e ivàs, / tramés per él, que mantinent / al palau l'*amenen* corrent; / tants tost Pilat lay an *menats*» (vv. 643, 644): mana que el portin a ell, i tot seguit el narrador descriu la conducció del pres: ja no hi ha aspecte determ.

«Tu est ocasió de sa mort, con, a força de sa mare, lo *amenest* en est boscaçge», «no he poguda *amenar* maÿor campanya», *Blanq.* (*NCl.* I, 245.26; II, 138.27); «los hòmens que jo y *amenaré*», «pagar les companyes que vós *amenarets*» a les *Cròn.* de Jaume I i Muntaner etc.; «*amenats*» a. 1324 parlant de les tropes que els genets porten a les costes andaluses (Finke, *Acta Ar.* III, 452); «li avènc què ·l camí l'*amanà* <a Galeaàs> a una abadia» (igual en l'original francès), «lo *amenan* en una be<I>la sala», Reixac (*Q.*, 20.29, 20.32); «Valter havia ja tramès a Bolunya, a son cunyat, pregant-lo que li *amenàs* sos fills», *BMetge* (V. e *Griselda*, *NCl.*, 34.23). Una de les rieres barcelonines ve amb «molta broça, la qual *amene* ---», doc. de 1445 de l'Arx. Hist. de la Ciutat (Pau Vila, *Miscell. Barcinonensia* IV, 66). Rar en el sentit de 'remenar (el cos)': «aquella que sabia sonar lo tamboret, escantar e menar la dança, e *amenar* les anques com mester era», *Decam.* VIII, § 2, 442.5: quasi afegit del català (=it. *menare la ridda et il ballonchio* ['ballo contadinesco'] *quando bisogno faceva*). *Amenament. Desmenar.*

Emmenar; ant. s'usa més sovint *menarse'n*, que ve a ser el mateix: «trobà l'infant En Pere --- e *menà*-l-se'n en Cat.», Munt. (§ 168) i supra la cita de *Blanq.*

Emmenar, ja aglutinat potser no es troba abans de la Renaix. (no hi confonguem *emmenar* variant de *emmena*), manca encara en Lab. 1839, però Verdaguer ja l'usava a l'esborrall de 1867 de l'*Atl.*: «Tantost tenen les ones oberta trenca, inflades / y a rastell s'hi abocaren, com feres udolant, / y a bossins *emmenani-se'n* lo mont, y a esclavissades, / obriren-se-la prompte, més espayosa y gran» (v. 8b; enterament canviat en la redacció de 1877); la vaca era furibunda en el correbou, però si se li atansava l'amo, «se l'*emmenava* al cortical com un xai», MassóT (*Croquis Pir.* 2, 1, 31); el *DAG.* en dóna un exemple de 1896 i *AlcM* en Pons i Mass. (cf. NOLLER, supra).

Malmenar (V. supra, Reixac); *malmenada*; *malmenejar*.

Remenar [fi S. XIII: *VidesR.*]: «la verge preguà Déus --- que aqueles rodes fossen destrufdes --- e mantinent venc un àngel qui *remenà* aqueles rodes per tal vigor que 4 mília gentils destruí», f° 252v1 (trad. «cum tanto impetu divellendo concussit», 793.37); «VAXELLA DE LA CUYNA --- culler per *remenar* les vian-